

ВЛАДИМИР КОЛЕВ
КАК СЕ ПРАВИ МОДЕРНО
ОБЩЕСТВО ОТ НЕМОДЕРНИ
ХОРА?

chitanka.info

Отговор: Трудно. Още по-точен отговор. Много трудно! Няма да дам веднага съдържанието на най-точния отговор.

„От разума, основан на вярата, човекът на новото време минава към една нова вяра, основана на разума. Това е истинската същност на модерната епоха“, твърди известният историк Андрей Пантев. Нека поговорим за модерното. Модерното е най-новата продукция, излязла условно казано вчера.

Модата е навсякъде. В живопис, музика, поезия. Както и в практическите им, ежедневни производни: шлагери, дефилета, картини... Колкото по-абстрактна е областта, толкова по-особено е звученето на модата, която я обвива.

Модерност — това е еднотипност. Нещо се прави като друго нещо и като други неща. Например: В края на XIX и началото на XX в. къщите, строени по улица „Шипка“ в София са еднотипно модерни. Стилът е сецесион. Заемка от шикозната Западна Европа. И понеже в този сецесион се прокрадва все пак нещо нашенско, той може да бъде определен примерно като „южнобалкански столичен сецесион“. Сецесионът става мода на света за доста време. Навсякъде и във всичко. Включително и в оформянето на мъжките физиономии. „... по това време еднотипно оригинални мустаци носят както Роберт Музил, така и Зигмунд Фройд, Фририх Ницше и един слабоизвестен виенски художник“

Слабоизвестният художник се нарича се Адолф Шиклгрубер.

Привидно всичко е ясно. Модерно общество се прави от модерни хора. Модерният човек Шиклгрубер например инициира създаването на модерно общество, наречено фашизъм. Днес всички убедено го клеймим, но в средата на 30-те години на XX в. за него липсват еднопластови оценки. (Споменах ли, че Шиклгрубер и Хитлер са едно и също лице?)

До тук говорихме за модата като за външна изява. Като облекло. Като изглед. Като система от някакви виждания. Представителите на една мода са носители на общи елементи и затова попадат в една група.

Но ако се спрем само на външното въздействие и външните сходства, все едно, че нищо не сме казали. По-същественото обикновено е скрито. Готическата катедрала кара човек да се възвиси,

когато застане срещу нея, но тя е основана освен на естетиката на архитекта и на строгата разчетливост на инженера. Когато говорим за готическата катедрала, ние не трябва да гледаме на нея само като на сбор от камъни, а като на някаква конструкция, споила тези камъни с Божествен дух.

Именно — Божествен дух! Трябва да приемем точно това определение, независимо от това, дали сме атеисти, ограничено вярващи, или просто вярващи. Божествения дух става достояние и на атеистите, ако са развили в себе си съответната усетливост.

Можем да уподобим модерното общество на катедрала, която дава общ, модерен облик на всички камъни, от които е изградена.

Говорим за градеж и отново гледаме към катедралата. „Земята по-продължително от всички книги ни учи да познаем себе си. Защото тя ни се съпротивлява. Човек открива себе си, когато примери сили с някое препятствие.“ Екзюпери.

Изграждането е свързано с преодоляване. По-точно, със самопреодоляване. И с вяра. Помислих си за френската култура и ми минава през ума, колко поколения каменоделци са прекарвали живота си като строители, докато накрая, някой от живеещите срещу острова е можел да се ползва от привилегиите една сутрин да отвори очи и да види не грубата постройка. Не купчината камъни. Не стълпотворение на хора в работно облекло. А Нотр дам дьо Пари — храм, изящен като всичко, докоснато от Божествения дух.

... аз се сещам за фермера, който попитал съседа си
защо кара синовете си да блъскат, като става въпрос само
за отглеждане на царевица. Фермерът отговорил: „Така
отглеждам не само царевица, но и синовете си“

Бланчард

И Екзюпери и Бланчард говорят за едно. Модерните достижения се базират на ежедневен, сив труд. Образно казано — на борба със земята. За да се достигне до модерния резултат.

Погледнато по друг начин, всяко общество, в началото на развитието си е плод на еднаквост. Съвременниците достигат до еднаквост във вижданията си за света и затова действат относително

еднакво. Тази еднаквост носи името мода. Модерното общество е плод на поредното модно виждане. Плод на модерната еднаквост.

Ще прозвучи странно, но... и Чингиз хан е съумял да внедри някаква мода. В голяма маса хора. Съумял е да ги подчини на волята си и да стигне до впечатляващия резултат — създаването на уникална империя. Друг е въпросът, че уникалните империи не могат да просъществуват дълго. Те бързо умират. Илюстрация с баналните примери — империите на Наполеон, Хитлер, Ленин...

Отново изпъква съществен елемент в строежа на модерното общество. Еднаквостта не е достатъчна. За да бъде трайно, модерното общество трябва да бъде настроено позитивно, градивно. Ако се базира само на огъня и меча, може и да бъде модерно, но ще е за кратко...

Предпоследна условност. Модата е масово консумиран продукт, но е почти индивидуално творение като идея. Или творение на елитарно мислещи хора, апостоли по настройка. Вижданията на тези апостоли завладяват маси от хора и стават религия. Модата е вид религия. По-краткотрайна, или по-продължителна. Но религия. Да, християнството също е вид мода, пуснала корен по времето на един невротизиран римски император — Тиберий. Вероятно, защото модата на тиберианското общество не е имала какво да даде на хората?...

„Може ли да се прави модерно общество от немодерни хора?“ Ако ползваме удобството на голото социално отрицание, няма да стигнем далеч. Задачата, привидно изглежда невъзможна, защото е вид социална алхимия: ще трябва да получим нещо благородно от неблагороден материал.

С риск да бъда обвинен в снобски елитаризъм, твърдя обратното: Модерно общество се прави от материала на немодерните хора, които съставляват пълнежа на всяко едно общество — като камъните от катедралата.

Може. И става! Но само ако се роди идея, която притежава способността да намагнитизира хората. И ако се появят апостолите...

Публикация:

— „Литературен форум“, бр. 41/1994 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.